

EEN BETER LEVEN

Katrine Wessel

Een beter leven

DE FAMILIE
WINTER 2

ecean

Een beter leven is deel 2 van de serie *De familie Winther*

Oorspronkelijke titel *Om du vil ha meg*

© 2018 Pitch Forlag AS, Oslo

© 2024 Nederlandse vertaling Nuanxed / Oceaan

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Villa Grafica

NUR 302/342

ISBN 9789046832868

ISBN 9789046832875 (e-book)

ISBN 9789046832882 (audiobook)

www.oceanboeken.nl

Oceaan maakt deel uit van Park Uitgevers

*Dezelfde windvlaag die de kaars uitblaast,
kan hem doen oplaaien. Dit is precies hoe scheiding
werkt voor twee geliefden: ze doodt de kleine liefde,
maar wakkert de grote aan.*

— FRANÇOIS DE LA ROCHEFOUCAULD

1

Trondheim, oktober 1898

Karen hield haar ogen op de grond gericht. Ze haastte zich langzaam; ze moest steeds op adem komen. De dagen als dienstmeisje in Kjøpmannsgaten waren druk en de taken regen zich van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat aaneen. De mand die aan haar arm bungelde, was leeg. Ze had net een paar rijglaarzen van juffrouw Winther afgeleverd bij de schoenmaker in Bakklandet. Karen keek naar haar eigen schoenen. Ze waren bij de punt versleten en zaten wat strak over de wreef, maar ze konden nog wel een winter mee.

De noordenwind woei met ijzige vlagen uit het fjord. Karen trok haar kraag strakker om haar hals. Had ze haar wanten maar meegenomen! In de zak van haar jas zat de brief die ze deze zomer van Fredrik Winther had gekregen en aan Emma had moeten doorgeven, zoals ze beloofd had. Karen wist dat hij het heel moeilijk had gevonden om haar dat te vragen. Hij had haar nauwelijks durven aankijken toen hij haar de envelop overhandigde, en hij had haar een mooie haarband gegeven als dank. Ze had beide snel in haar zak gestopt en was weggegaan. Toen de deur achter haar dichtviel, wist ze dat ze de belofte niet zou nakomen.

Wel had ze de voor- en nadelen tegen elkaar afgewogen. Ze had zich schuldig gevoeld en Fredrik zo veel mogelijk gemeden. Dat laatste was niet zo moeilijk geweest. Net als de rest van de familie verbleef de jongeheer Winther meestal op zijn

kamer als hij thuis was, ontoegankelijk en serieus. Hij had het ook druk. Na de brand, die de dood van zijn broer had veroorzaakt en het gezin in diepe rouw had gedompeld, ontfermde Fredrik Winther zich over het familiebedrijf. Vlak na het ontbijt verliet hij het huis, met rechte rug en met een elastiek van een jampot om zijn broekspijpen om ze niet vuil te maken. Als hij zijn fiets uit de achtertuin haalde, kon je nauwelijks zien dat hij mank liep. Hij kwam meestal thuis voor het avondeten, maar ging daarna weer naar kantoor en kwam pas laat in de avond terug. Je mocht hopen dat hij het te druk had om aan die stomme brief te denken. Dat hij hem zelfs vergeten was... Dat hij Emma vergeten was.

Het knarste onder de leren zolen op de plekken waar Karen over een mengsel van grind, zand en water liep. Om de een of andere reden deed het geluid haar denken aan haar moeder, die er altijd voor had gezorgd dat ze hun schoenen in de gang achterlieten voordat ze de woning binnengingen. Het gezin Moen had misschien niet veel, maar hun onderkomen was tenminste schoon. En niet alleen de vloeren, ook de kinderen. Schone oren, pas gekamd haar in strakke vlechten, kleren zonder vlekken. Het was hard werken om vijf kinderen altijd schoon en netjes te houden. Karen begreep dat nog beter nu ze zelf volwassen was en als dienstmeisje was aangesteld.

Ze passeerde de kruidenier op de hoek en liep verder over de Gamle By-brug. De rivier stroomde bruin en bruisend onder haar door. Halverwege de brug stopte ze en draaide zich met haar gezicht in de wind. Rechts lag Bakklandet met al zijn schoenmakers, metaalbewerkers en steenbakkerijen, en met het fort als een suikerklontje bovenop Småbergene. Links lagen Marinen en de kathedraal. Nette trottoirs en brede, rechte straten die van vuil en stof waren ontdaan. Het was alsof ze tussen twee werelden stond. Maar, wat ze ook deed, ze zou altijd in de eerste thuishoren. Net als Emma. Dat moest Fredrik Winther

toch ook begrijpen? Of was dat juist wat hem zo aantrok? Emma vertegenwoordigde iets anders, iets opwindends... een verboden vrucht. Karen trok haar neus op. Fredrik Winther kwam uit een milieu waar lekker eten in overvloed op gepolijste zilveren schalen werd opgediend en waarvan je zoveel kon nemen als je wou. Was dat ook hoe hij over Emma dacht? Dat hij haar gewoon kon nemen als hij dat wou?

Karen had Emma niet meer gezien sinds ze elkaar bij het fort ontmoet hadden, iets meer dan een week na de verschrikkelijke brand die de oudste van de gebroeders Winther het leven had gekost. Ze had de brief toen ook al in haar zak gehad, en hem er verschillende keren bijna uitgehaald. Elke keer had ze zich op het laatste moment bedacht. Ze wist niet wat er in de brief stond, want het kwam niet in haar op om hem open te maken, maar ze nam aan dat het een soort liefdesverklaring was. Wat kon het anders zijn? Karen voelde dat ze Emma in bescherming moest nemen. Je moest bij je eigen soort blijven, dat wist iedereen. Fredrik Winther was de erfgenaam van een groot bedrijf, een zakenimperium. ‘Voorlopig’, had Olava, het andere dienstmeisje, benadrukt toen ze het er in de keuken over gehad hadden. Als mevrouw Ellinor, de zwangere weduwe van Christian Winther, een jongen zou krijgen, kwam die vooraan te staan in de lijn van opvolging. Bij een meisje daarentegen zou alles naar Fredrik Winther gaan op de dag dat Karl Winther het niet meer aankon of overleed. De jonge Winther zou dan een van de rijkste en invloedrijkste mannen van Trondheim zijn. Karen staarde omlaag naar de stromende rivier. Het water kolkte hier en daar en veroorzaakte rimpeelingen op het oppervlak. Fredrik Winther kwam niet alleen van de andere kant van de rivier, hij kwam uit een wereld die onmogelijk te verenigen was met de hunne.

Karen liep verder over de brug en sloeg Kjøpmannsgaten in. Kale loofbomen stonden in het gelid langs het trottoir en vorm-

den een troosteloze schildwacht langs de kades rechts. Aan de overkant van de straat herinnerde het verbrande perceel van Huitfeldt op grimmige wijze aan de angst die ze allemaal met zich meedroegen: de constante vrees dat een klein vonkje en een windvlaag de hele stad in de as konden leggen.

Een vrouw naderde haar op de stoep. Ondanks haar neergeslagen blik liep ze snel en doelgericht. Misschien probeerde ook zij kleine en grote problemen op te lossen. De vrouw merkte niets van wat er om haar heen gebeurde en Karen deed een stap opzij. De vrouw raakte haar met de mouw van haar jas en keek verward op. Ze verstijfden allebei en bleven elkaar aanstaren.

‘Karen? Karen Moen? Ben jij het echt?’ Het gezicht van de vrouw brak open in een brede glimlach die weer snel vervloei-de tot een bedachtzame rimpel tussen haar wenkbrauwen.

‘Juffrouw Hansen?’ Karen moest lachen. Haar hier tegenko-men en... op deze manier.

‘Het moet jaren geleden zijn dat ik je voor het laatst heb gezien,’ ging de vrouw verder. ‘Toen had je lange vlechten en was je minstens twee koppen kleiner. Ik herkende je nauwe-lijks... zo volwassen als je nu bent geworden.’

‘Vijf of zes jaar geleden,’ zei Karen, terwijl ze warm vanbin-nen werd. Juffrouw Hansen was toch verhuisd? Ze keek haar nieuwsgierig aan. De juf van de Bakklandet-meisjesschool was niet veel veranderd. Haar spitse mond maakte op iedereen de indruk van preuts en streng. Haar kapsel was nog steeds het-zelfde, met het haar strak naar achteren getrokken en vastgezet in een knot laag in de nek. Ze had een hoog voorhoofd en een kleine rechte neus. Het waren de ogen die haar verrieden, en die waren nog precies zoals Karen ze zich herinnerde: aardig en warm, gevuld met geestdrift en passie voor alles wat ze deed. Dankzij juffrouw Helga Hansen had Karen een gratis plaats

gekregen op de meisjes-HBS. Normaal gesproken ontvingen alleen meisjes uit de gegoede middenklasse nog onderwijs na de lagere school. 'Is juffrouw Hansen naar de stad terug verhuisd? Het zal nu wel mevrouw zijn...?' Karen herinnerde zich de teleurstelling toen juffrouw Hansen haar had verteld dat ze verloofd was en ging verhuizen. Karen kon nog steeds niet begrijpen hoe iemand het onderwijs kon opgeven voor een man.

Juffrouw Hansen, die altijd zo zelfverzekerd had geleken, knipperde tot Karens verbazing ongemakkelijk met haar ogen.

'Ja, dat klopt. Ik heet nu Larsen. Maar ik ben niet meer getrouwd...' Ze sloeg haar ogen neer. 'En ik ben terugverhuisd. Dit is de stad waar ik thuishoor.' Ze keek Karen aan en glimlachte, maar de glimlach bereikte haar ogen niet. 'En ik heb een dochter. Ragnhild is nu twee jaar. De tijd vliegt...'

Karen wist niet wat ze moest zeggen. Haar juffrouw Hansen, gescheiden en... alleenstaand met een klein kind? Ze probeerde haar verbazing te verbergen, maar waarschijnlijk zonder succes. Er waren zoveel verhalen over jonge meisjes die zwanger raakten, waarna de vader van het kind de benen nam nog vóór ze de tijd hadden hem naar het altaar te slepen. En er waren natuurlijk ook weduwen. Maar... vrouwen die van hun man scheidden? Karen kende er niet een. Als Helga in hun straat was komen wonen, zou ze zeker het gesprek van de dag zijn geweest.

'Kijk niet zo bezorgd, Karen. Het gaat prima met me, hoor!' Helga keek haar olijk aan en Karen voelde zich onnozel. 'Soms neemt het leven een onverwachte wending, toch? Het is onmogelijk te voorspellen wat er gaat gebeuren. En wij redden het wel, de kleine meid en ik.'

'Ja natuurlijk, ik...' Karen wilde zeggen dat zo'n echtscheiding nieuw voor haar was, dat ze daarom zo reageerde, maar in plaats daarvan veranderde ze van onderwerp. 'Waar woont u nu? Heeft u een baan?'

‘Laten we gewoon jij zeggen, Karen. Je bent nu zelf een volwassen vrouw en ik ben niet meer je juf.’ Helga glimlachte breed. ‘Ik woon bij mijn jongste broer, Alfred. Je kunt in de stad nauwelijks nog aan woonruimte komen. En als je al het geluk hebt iets te vinden, dan kost het een klein fortuin. Alfred is trouwens de enige van mijn broers die nog in de stad woont, of zelfs maar in het land. De andere twee zijn allang naar Amerika geëmigreerd. Net als bijna iedereen...’

Karen knikte. Ze wist precies waar Helga het over had. Zij kende ook verschillende mensen die waren vertrokken. Vrienden uit haar kindertijd die geld bij elkaar hadden geschaapt voor de overtocht. Soms hele gezinnen uit de straat waar ze was opgegroeid. Maar meestal waren het jonge, ongetrouwde mannen die vertrokken. De woningnood was groot en de huur hoog voor hen die het geluk hadden een woning te vinden. Het vooruitzicht van een eenvoudiger en beter leven aan de andere kant van de Atlantische Oceaan was aanlokkelijk.

‘Ik hoor nauwelijks iets van ze,’ ging Helga verder. ‘Ze zijn waarschijnlijk druk bezig om daar een nieuw leven op te bouwen. Alfred daarentegen...’ Ze pauzeerde even en glimlachte. ‘Alfred is niet iemand die stilletjes door het leven gaat. Die kerel wil zoveel doen en bereiken dat het hem soms te veel wordt. Zelf ben ik op zoek naar werk als onderwijzeres, maar dat is best lastig. Ik ben afhankelijk van de goedheid van de buurvrouw, die op Ragnhild past als ik weg ben en Alfred aan het werk is.’ Helga legde een hand op Karens arm. ‘Maar hoor mij nou alleen maar over mezelf praten! Hoe gaat het met jou?’ Haar gezichtsuitdrukking veranderde en haar stem werd meelevend. ‘Ik hoorde het van je vader. Wat een vreselijk ongeluk! Het moet moeilijk zijn voor jullie, vooral voor je moeder. Het valt niet mee om in je eentje een heel gezin te voeden.’

Karen knikte alleen maar bevestigend. Ze kon wel zeggen dat het voor hen allemaal moeilijk en zwaar was, maar dat kon

de pijn en het verdriet niet verzachten. Woorden schoten zo tekort. Het was alsof er een deel van haar verdwenen was en niemand kon de leegte vullen die haar vader had achtergelaten.

‘Je moet niet vergeten je moeder de groeten van me te doen, Karen. Ik herinner me haar als een sterke en trotse vrouw. Die eigenschappen zullen haar nu wel van pas komen, denk ik.’

‘Dank je, dat zal ik doen.’ Karen knipperde haar tranen weg. Helga had gelijk. Haar moeder was altijd zo geweest, op welke uitdagingen in het leven ze ook gestuit was. Er was een tijd geweest dat haar vader zonder werk zat omdat zijn werkgever failliet was gegaan, zoals zoveel aannemers en handelshuizen in die periode. Haar moeder had toen werk aangenomen en het huishoudgeld stipt op orde gehouden. Zo had ze haar gezin door de crisis heen geholpen. De vreugde was groot geweest toen haar vader uiteindelijk een baan kreeg als timmerman bij meneer Winther. Hij klom snel op en kreeg steeds meer verantwoordelijkheid voor de verschillende bouwprojecten. ‘Mama redt zich wel,’ zei Karen uiteindelijk. ‘En ze heeft Jonas en Emma, en mijn andere broertje en zusje om haar te helpen. Ze worden al groot.’

‘Dat is goed om te horen. En hoe zit het met jou, Karen? Als ik een gokje moet wagen, zou ik zeggen dat je inmiddels zelf al onderwijzeres bent.’ Ze keek haar nadenkend aan. ‘Ja, want ik ben niet vergeten wat je tegen me zei. Ik was zo trots en ontroerd toen je me vertelde dat je het allerliefst onderwijzeres wilde worden. Heb ik gelijk?’

Karen probeerde de brok in haar keel weg te slikken, maar dat lukte niet. Ze liet haar blik over de kades dwalen. Als ze in Helga’s warme, begripvolle ogen zou kijken, zou ze zeker in tranen uitbarsten. ‘Je hebt geen gelijk, vrees ik.’ Ze probeerde een glimlach te forceren, maar het werd een rare grimas. ‘Ik ben in dienst bij een familie hier in Kjøpmannsgaten. Bij de familie Winther.’

Ze vroeg zich af of Helga erg teleurgesteld was. Al het werk

dat ze had verzet om Karen op de meisjes-hbs te krijgen en haar een duwtje in de goede richting te geven, was voor niets geweest. 'Ik moest wel,' voegde Karen er als verklaring aan toe. 'Na mijn examen op de middenschool heb ik gewerkt om geld te sparen voor mijn opleiding. Ik heb ook wat avondcursussen gevolgd, in de hoop een betere kans te hebben om toegelaten te worden tot een onderwijzersopleiding. Maar toen mijn vader om het leven kwam...' Ze liet haar schouders zakken. 'Mama heeft het geld nodig en...'

Helga keek haar meelevend aan. 'Je hoeft je tegenover mij niet te verantwoorden, Karen! Ik weet maar al te goed hoe het leven plotseling een andere wending kan nemen.' Ze streek haar troostend over de arm. 'Ik vind het jammer dat het niet zo gelopen is als je had gehoopt. Maar het hoeft nog niet te laat te zijn. Je hebt nog een lang leven voor je, Karen. Je kunt ook later onderwijzeres worden en dat blijven tot je zeventigste.'

Karen moest glimlachen. 'Bedankt voor de opbeurende woorden, maar zo voelt het nu niet. Het leven is nu eenmaal wat het is. Je kunt niet altijd alles krijgen wat je wilt.'

Helga antwoordde niet. Ze bleef haar alleen maar aankijken, met een ondeugende blik. Karen herkende die uitdrukking. Ze had die eerder gezien toen de juf haar zo ongeveer had gedwongen zich op te geven voor een gratis plaats op de meisjes-hbs. Wat waren ze allebei trots geweest, toen ze die ook kreeg. Evenals haar ouders. Hun aanvankelijke scepsis en terughoudendheid waren als sneeuw voor de zon verdwenen en haar moeder had het nieuws in de straat rondgebazuind. Stel je eens voor, haar dochter zou met de verfijnde jongedames van de stad naar school gaan! En daarna zou ze de wereld in trekken. Haar Karen zou onderwijzeres worden.

'Wees daar maar niet zo zeker van.'

'Pardon?' Karen was zo in gedachten verzonken geweest dat ze inmiddels vergeten was wat ze zelf had gezegd.

‘Dat je niet alles kunt krijgen wat je wilt. Weet je... de tijden veranderen, Karen! Vrouwen krijgen steeds meer rechten, en dat blijft zo nog wel even doorgaan! We moeten laten horen dat we een stem hebben. We eisen dezelfde rechten als mannen, ook als het gaat om hoger onderwijs en gelijk salaris. Wist je dat een mannelijke leerkracht nog steeds veel meer verdient dan zijn vrouwelijke collega? Het is een schande... en niets anders! En daar willen we een einde aan maken!’ Ze opende de tas die ze aan haar arm droeg en rommelde erin. ‘Ga jij je capaciteiten en je leven vergooien met vloeren schrobben voor mensen die denken dat ze beter zijn dan jij, alleen maar omdat ze rijk zijn? Nee, dáár zou ik voor bedanken.’ Ze haalde een boekje tevoorschijn en overhandigde het aan Karen. ‘Kijk eens. Dit is voor jou. We moeten ons verenigen en samen voor deze zaak vechten. Dan zijn we beter in staat om het leven te creëren dat we willen en verdienen.’

‘Wat is dat?’ Karen keek vragend naar het kleine drukwerk.

‘Dit is het ledenblad van Trondheims Vrouwenvereniging. Er staan veel interessante stukken in. Bekijk het maar eens. Het is vast iets voor jou, want jij bent van jezelf al zo vastberaden en begaafd. We houden regelmatig bijeenkomsten en in december krijgen we hoog bezoek uit de hoofdstad. Gina Krog komt ons in hoogsteigen persoon toespreken!’ Haar ogen straalden van geestdrift.

Karens mond viel open. Gina Krog was een van de grote voorvechters van vrouwenrechten en de schoonzus van Cecilie Thoresen, de eerste vrouwelijke student van Noorwegen. Iedereen wist wie ze waren. Karen was nooit geïnteresseerd geweest in politiek, maar ze had wel geluisterd naar haar vader, die vond dat afwachten tot anderen jouw rotzooi kwamen opruimen, wel het ergste was wat je kon doen. Iedereen moest zijn eigen stoep vegen, vond hij.

‘Geloof maar dat we ons verheugen op haar komst,’ zei

Helga tevreden. ‘De bijeenkomst wordt gehouden in Bikuben. Na afloop worden er thee en broodjes geserveerd.’ Ze keek Karen bemoedigend aan. ‘Ik denk dat je je in onze vereniging wel thuis zult voelen. Het zijn sterke vrouwen die iets met hun leven willen. Velen jong en ongetrouwd, net als jij. De meesten zijn dochters van de middenklasse, maar daar hoeft je je geen zorgen over te maken, want hun vechtlust is dezelfde. Op dit moment staat het stemrecht bovenaan de agenda, maar er staan nog veel meer spannende dingen te gebeuren. Vooral hier in de stad. Er wordt gezegd dat weduwe Skjønberg een school wil beginnen voor mensen zoals jij, Karen. Voor kansarme vrouwen die veel meer in hun mars hebben, en die...’

‘Dat weet ik,’ flapte Karen eruit. ‘Sorry, ik wilde je niet onderbreken, maar ik was erbij toen de weduwe mevrouw Winther over deze school vertelde.’ Karen dacht met gemengde gevoelens aan het voorval terug. Mevrouw Winther had een theekransje georganiseerd voor de weduwe en een aantal belangrijke dames uit de stad. De vrouw van de dominee en mevrouw Bach waren er geweest met hun dochters, en natuurlijk juffrouw Rose en mevrouw Ellinor. Karen had de thee geserveerd en wilde net de salon verlaten toen de weduwe Skjønberg haar gevraagd had om nog even te blijven. Ze wilde Karen iets vragen. Ze zou de geschokte blikken van de andere vrouwen nooit vergeten. Waar kon zij, een dienstmeisje, nou bij helpen? De weduwe had haar gevraagd wat ze wilde worden, en Karen had plichtsgetrouw toegegeven dat ze ervan droomde onderwijzeres te worden. Gelukkig lachte niemand haar uit. Maar de gezichten van mevrouw Winther en de andere vrouwen, misschien met uitzondering van dat van de weduwe zelf, zeiden duidelijk dat ze dat als louter luchtfietserij beschouwden. Het was vernederend geweest.

Helga gaf een kneepje in haar arm. ‘Ik vind dat je naar de bijeenkomst moet komen, Karen. Wie weet geeft het je frisse

moed? Ik herinner me nog goed het kleine meisje met de weerbarstige donkere krullen dat voorovergebogen zat over haar boeken en zo opging in wat ze las dat ze de schoolbel niet eens hoorde. Jij bent niet iemand die opgeeft, Karen. Integendeel, jij bent een doorzetter!’

Karen fronste haar wenkbrauwen. Was zij een doorzetter? Vastberaden, ja, maar niet iemand die vooropging in de strijd. Niet zoals juffrouw Krog... of een van de andere vrouwen die op de barricaden stonden en ervoor streden dat iedereen het beter zou krijgen.

Helga rechtte haar rug en glimlachte. ‘Ik moet nu gaan, ik kan Ragnhild niet te lang bij de buurvrouw laten. Het was echt leuk je weer te zien, Karen.’

Ze gaf nog een kneepje in haar arm. ‘Ik hoop je op 4 december te zien.’

Karen keek haar even na en wierp toen weer een blik op het ledenblad. *Entree: 50 cent*. Kijk, dat was Helga vergeten te vermelden. Karen haalde diep adem voor ze het blad dubbel vouwde en in haar zak stopte. Waar zou dit eindigen? Nu brandden er opeens twee dingen in haar zak.

2

Karen en Olava zaten net aan een welverdiende kop koffie na het diner te hebben opgediend en afgeruimd, toen mevrouw Sigrun met een gepijnigde uitdrukking op haar gezicht de keuken in kwam.

‘Ik heb zo’n medelijden met meneer Fredrik,’ zuchtte de huishoudster. ‘Hij gunt zichzelf na het eten niet eens even rust voor hij teruggaat naar kantoor. Hij is bleek en uitgeput. Hij werkt veel te hard. Ik wou dat hij op zijn minst de koets nam en niet de fiets. Zijn kleren en schoenen zitten onder het stof en het is ook niet goed voor zijn longen, al dat straatstof, toch? Hij is toen ook ziek geweest en zo..’

Kokkin Margit draaide zich om bij het aanrecht, waar ze brooddeeg stond te kneden. ‘Het is al heel lang geleden dat meneer Fredrik polio had, Sigrun. Toen hij klein was. Als je het mij vraagt, knaagt de dood van Christian aan hem. Bovendien rust alle verantwoordelijkheid op Fredriks schouders, nu meneer Winther en de anderen zich in rouw hullen en zich in hun kamers opsluiten. Het moet voor hem een hele opgave zijn om als enige van de familie mensen te ontmoeten en condoleances in ontvangst te nemen.’

‘Dat is waar, Margit,’ reageerde de huishoudster. ‘Maar wat de reden ook is, Fredrik Winther is de laatste tijd nog maar een schaduw van zichzelf en dat is triest.’ Een sluier van verdriet trok over haar gezicht toen ze neerzakte op een keukenstoel.

‘Maar wie is dat niet in dit huis?’

‘Die lusteloosheid kan ook andere oorzaken hebben,’ merkte Olava luchtig op. Ze zat tegenover mevrouw Sigrun en de blik op haar lieve, hartvormige gezicht zei dat ze meer wist. Haar getuitede mond verried dat ze meer wilde zeggen.

‘Wat dan, als ik vragen mag, Olava?’ De stem van de huishoudster klonk geïrriteerd. Eigenlijk wilde ze helemaal niet weten wat Olava te zeggen had.

Het dienstmeisje hief gepikeerd haar kin en strekte haar nek. ‘Als jullie het echt willen weten: er gaan geruchten over problemen op de bouwplaats in Rosenborg. Dat hoorde ik van een van de jongens daar. En het zijn niet alleen de mannen die voor meneer Winther werken die niet blij zijn. Op verschillende plaatsen in de stad heerst onvrede.’ Ze leunde voorover en haar ogen gloeiden. ‘Er is sprake van rellen en vechtpartijen!’

Margit snoof en keek Olava streng aan. ‘Waar heb je het over, meisje? Zouden er rellen zijn in onze stad? Je kraamt onzin uit, Olava. Dat doe je altijd. Bovendien moet je niet alles geloven wat er gezegd wordt.’

Mevrouw Sigrun glimlachte sussend. ‘Nou nou, laten we niet alles wat Olava zegt wegzuiven! Het meisje is heus niet dom.’ Ze richtte haar blik op Olava. ‘Wat heb je nog meer gehoord, Olava?’

Het meisje sloeg haar armen demonstratief over elkaar. ‘Dank je, mevrouw Sigrun. Ik ben het er helemaal mee eens dat ik niet dom ben. En ik heb het uit betrouwbare bron; die jongen was zelf aanwezig bij een arbeidersbijeenkomst. Zei mevrouw Sigrun zojuist niet dat Fredrik er bleek en bekommerd uitzag? Misschien hebben ze hem wel een pak slaag gegeven...’

‘Olava, zo moet je niet praten!’ riep de huishoudster uit terwijl ze een ongemakkelijke blik op de deur wierp. ‘Wat als iemand daarbinnen je hoort?’

‘Jij vroeg me of ik meer wist!’ antwoordde Olava verongelikt. ‘Trouwens, de heren komen hier nooit.’

Karen verborg een glimlach. Discretie was misschien niet Olava’s sterkste kant, maar het meisje kon heel goed zitten mokken.

‘Maar denk toch eens na!’ siste de huishoudster terug. Toch voegde ze eraan toe: ‘Heb je nog meer te vertellen?’

‘Dus je wilt wel degelijk meer weten!’ Olava glimlachte zelfingenomen. ‘Nou, zoals ik al zei, is er een vergadering geweest van de Arbeidersvereniging. Het ging er behoorlijk verhit aan toe. Die jongen beweert dat de spanningen nog hoog zullen oplopen en dat er wat gaat zwaaien als de boel straks ontploft. Demonstraties en stakingen, net als in ’96. Stel je voor dat ze de huizen van rijkelui als Winther gaan bestormen!’

Zowel Karen als mevrouw Sigrun snakten hoorbaar naar adem. Olava knikte tevreden. De kokkin daarentegen liet zich niet zo snel bang maken of intimideren. Ze schudde alleen haar hoofd en kneedde het deeg nog wat harder. ‘Al die mensen die zich de hele tijd maar lopen te organiseren. En niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen. Organisaties voor dit en organisaties voor dat. Van de ene bijeenkomst naar de andere vliegen. Als ik de hele tijd naar zulke bijeenkomsten moest vliegen, hoe zou ik mijn werk dan kunnen doen? En er zou weinig brood op tafel komen voor mijn gezin, dat is zeker.’

Karens wangen begonnen te gloeien en ze wierp een blik op haar jas die aan de kapstok bij de achterdeur hing. Wat als het echt gevaarlijk werd, wat Helga en de andere vrouwen aan het doen waren? Ze zat er niet op te wachten om deel te nemen aan een opstand of zo. Ook zonder zich in de problemen te storten had ze al genoeg aan haar hoofd. Het laatste wat haar moeder nodig had, was dat haar dochter betrokken raakte bij protestacties.

‘Laten we het er maar niet meer over hebben,’ besloot de